

ภาคผนวก ข

หลักการคัดเลือกผู้แสดงมหรสพประเภทต่าง ๆ ในยุคทุนนิยมกับโลกาภิวัตน์

1. ภาพยนตร์

หลักการคัดเลือกผู้แสดงภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยรวม ดังนี้

1) การสรรหานักแสดง ทางต้นสังกัดสามารถหานักแสดงที่จะมาสวมบทบาทได้ 3 แนวทาง คือ เจ้าของทุน ผู้กำกับเป็นผู้เลือก ส่วนใหญ่จะเป็นนักแสดงที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว

อีกกรณีหนึ่งคือทีมงานเลือกขึ้นมาเองและนำเสนอต่อผู้มีอำนาจอีกครั้ง ซึ่งนักแสดงจะต้องมีผลงานการแสดงมาก่อน หรือผลงานผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างถ่ายแบบ ถ่ายโฆษณา

นอกจากนี้ยังสรรหาได้จากศูนย์จัดหานักแสดง (modeling) ส่งมาให้คัดเลือก โดยส่วนใหญ่จะใช้สำหรับบทรองลงมาจากตัวเด่น ๆ ไปจนถึงตัวประกอบ โดยทีมงานจะติดต่อไปทาง modeling และแจ้งความประสงค์ว่าต้องการหานักแสดงหน้าตาอย่างไร เพื่อรับบทอะไร และทาง modeling จะจัดส่งนักแสดงในสังกัดมาให้คัดเลือก

อีก 2 แนวทางสุดท้าย คือ นักแสดงสมัครเข้ามาคัดเลือกเอง เมื่อมีการเปิดรับสมัครจากต้นสังกัด หรือทีมงานออกหานักแสดงหน้าใหม่เอง โดยใช้วิธีแบบ “แมวมอง” เช่น เดินตามห้างสรรพสินค้าแล้วเจอ ก็จะถ่ายรูปพร้อมทั้งขอชื่อและเบอร์โทรศัพท์ แล้วเรียกมาทำการคัดเลือกภายหลัง

สำหรับเกณฑ์การสรรหานักแสดงทั้งหมดนี้อยู่ภายใต้ปัจจัยของความต้องการของผู้ชมหรือตลาดเป็นหลัก

2) เกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาคุณสมบัตินักแสดง ประกอบด้วย รูปร่างหน้าตา (look) ที่ตรงกับตัวละคร ความสามารถในการแสดง (acting) ที่สมจริง ไม่แข็ง สามารถถ่ายทอดอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครนั้น ๆ ได้อย่างเต็มที่ด้วยความสามารถเฉพาะตัวหรือที่เรียกว่า “พรสวรรค์” จะยิ่งทำให้คนดูเชื่อได้มาก และมีความตั้งใจและระเบียบวินัยในการทำงาน

3) การทดสอบคัดเลือกนักแสดง เมื่อผ่านเกณฑ์การพิจารณาข้างต้นแล้ว จะมีการให้ทดลองอ่านบท โดยให้นักแสดงทำความเข้าใจกับบทให้ดีที่สุด ตรงตามที่ต้องการมากที่สุด

ต่อมาเป็นการทดสอบการแสดง คือ เมื่อนักแสดงได้อ่านและทำความเข้าใจกับบทแล้ว ก็ให้นักแสดงลองแสดงบทบาทของตัวละครนั้น ๆ ไปพร้อมกับการถ่ายวิดีโอ เพื่อที่จะพิจารณาว่านักแสดงคนนั้นขึ้นกล้องหรือไม่ เนื่องจากการแสดงภาพยนตร์มักจะมีการแสดงออกทางสีหน้าและแววตาเยอะ กล้องสามารถถ่ายเข้าไปได้ในระยะใกล้มาก ๆ ดังนั้น จะมีการถ่ายทั้งระยะใกล้และไกลเพื่อดูสีหน้า ท่าทางให้ผู้กำกับพิจารณา

2. ละครโทรทัศน์

ละครโทรทัศน์ได้มีหลักการคัดเลือกนักแสดงที่ละเอียดกว่าภาพยนตร์ เนื่องจากละครโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงทุกครัวเรือน ดังนี้

1) การสรรหานักแสดง ทางต้นสังกัดสามารถสรรหานักแสดงที่เหมาะสมกับบทบาทที่ได้วางไว้จาก 3 แนวทาง คือ การพิจารณานักแสดงอาชีพที่มีประสบการณ์อยู่ในตลาดนักแสดง โดยพิจารณาจากนักแสดงอิสระและนักแสดงในสังกัด

ส่วนแนวทางที่ 2 คือ การพิจารณานักแสดงใหม่ ในกรณีที่ผู้ทำการคัดเลือกนักแสดงต้องการส่งเสริมและสนับสนุนนักแสดงหน้าใหม่ที่ต้องการเข้าสู่อาชีพนักแสดง เพื่อการผลิตบุคลากรใหม่ไว้ใช้งานหรือเป็นนักแสดงในสังกัด จะทำการพิจารณามุคผลจากโมเดลลิงและวงการบันเทิงอื่น ๆ หรือจากความคุ้นเคย และการสมัครของบุคคลด้วยตนเอง

นอกจากนี้แนวทางสุดท้าย คือ การพิจารณามุคผลจากนักแสดงสมัครเล่นที่มีได้มีความประสงค์จะเป็นนักแสดงอาชีพ แต่เป็นนักแสดงที่ทำการแสดงเป็นครั้งคราว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักแสดงที่รับบทบาทไม่สำคัญนัก เช่น นักแสดงรับเชิญหรือนักแสดงประกอบจากความคุ้นเคยของบุคคลที่ทำงานในวงการบันเทิง โดยมีการรู้จักชักชวนกันมา หรือบุคคลของทีมงาน ซึ่งอยู่ในพื้นที่การถ่ายทำที่มีโอกาสเป็นนักแสดง

2) เกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาคัดเลือกนักแสดง การพิจารณาคัดเลือกนักแสดงละครโทรทัศน์ ใช้หลักเกณฑ์พื้นฐานในการพิจารณาคัดเลือกนักแสดง 2 ประการ คือ “รูปร่างหน้าตา” (look) เป็นหลักเกณฑ์แรกที่ต้องพิจารณาโดยเฉพาะนักแสดงหลักหรือพระเอก นางเอก แม้ว่าเกณฑ์การพิจารณาจะแตกต่างกันไปตามความต้องการของผู้จัดและความเหมาะสมตามบทละคร แต่โดยพื้นฐานคือจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่รูปร่างหน้าตาดีตามความต้องการของท้องตลาด แต่ไม่ได้ต้องการความเหมาะสมกับบทบาทเป็นพิเศษ หากได้นักแสดงที่หน้าตาดีแต่ยังไม่เหมาะสมกับบทบาทผู้จัดจะแก้ไขด้วยการปรับบทให้เข้ากับนักแสดงหรือปรับเปลี่ยนนักแสดงให้กับบท เช่น การแต่งหน้า ทำผม จัดเครื่องแต่งกาย เพื่อปรับเปลี่ยน look ให้เข้ากับลักษณะของตัวละครที่เข้า

ไปสวมบทบาท แต่ในกรณีที่ต้องการนักแสดงหลักที่มีความเหมาะสมกับบทบาทพิเศษเช่น ร้องเพลง เล่นดนตรี การต่อสู้ เป็นต้น ก็ต้องพิจารณาคูณสมบัติพิเศษประกอบด้วย นักแสดงบางคนถ้าไม่มีความสามารถพิเศษตรงนี้มาก่อนก็ต้องเป็นผู้ที่มีแวว เพื่อความง่ายในการที่ผู้จัดจะส่งไปฝึกอบรม (train) ต่อไป สำหรับตัวร้ายและนักแสดงสมทบอื่น ๆ ต้องเป็นบุคคลที่มีรูปร่างหน้าตาเป็นรองนักแสดงหลัก แต่จะเน้นบุคลิกเข้ากับลักษณะพิเศษของตัวละครตามบทประพันธ์

อีกประการหนึ่งคือ “เสียง” (voice) เสียงของผู้แสดงจะเป็นสิ่งที่ถ่ายทอดเรื่องราวที่ผู้ผลิตต้องการ รวมถึงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครที่ตนสวมบทบาทอยู่ไปยังผู้ชม จึงต้องมีคุณภาพเสียงและระดับสูงต่ำรวมถึงการกำหนดจังหวะพูด และการออกเสียงที่ชัดเจน

3) การทดสอบคัดเลือกนักแสดง เมื่อผ่านการพิจารณาเรื่องรูปร่างหน้าตาและเสียงของนักแสดงแล้ว จะมีการทดสอบเพื่อคัดเลือกไปเป็นนักแสดงอาชีพที่มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของผู้จัดละคร โดยจะแบ่งตามประเภทของนักแสดงดังนี้

3.1 การทดสอบนักแสดงหลัก จะมีความพิถีพิถันเป็นพิเศษมากกว่านักแสดงสมทบ การทดสอบเพื่อพิจารณามีหลักการสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

1) ทดสอบความเหมาะสมทางการตลาด สำหรับพระเอกนางเอกที่เป็นนักแสดงหลักจะมีความหมายรวมถึงการขายได้ การดึงดูดความสนใจจากผู้ชมและผู้สนับสนุนรายการ โดยเฉพาะในปัจจุบันการทดสอบคัดเลือกนักแสดงจะพิจารณาความเหมาะสมทางการตลาดเป็นอันดับแรก โดยการทดสอบจะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ

- ทดสอบหน้ากล้องเพื่อพิจารณารูปร่างหน้าตาที่ดี นักแสดงหลักหรือพระเอกนางเอกนอกจากจะมีรูปร่างหน้าตาที่ดีแล้วยังต้องซึนกล้องอีกด้วย

- สัมภาษณ์ดูประวัติความเป็นมา การศึกษา และชาติตระกูล เป็นอีกสิ่งที่ทำให้ผู้ทำการคัดเลือกสนใจหากดารานักแสดงเป็นผู้มีการศึกษา ชาติตระกูลหรือฐานะทางการเงินที่ดี จะเป็นสิ่งช่วยผลักดันและส่งเสริมการขายของนักแสดง เพราะเป็นสถานภาพที่ติดตัวมาของแต่ละบุคคลก่อนที่จะเข้าวงการ จะเป็นปัจจัยช่วยให้การประชาสัมพันธ์ง่ายขึ้นและการสร้างภาพลักษณ์ของนักแสดงให้ออกมาดี ผู้ชมและสื่อมวลชนจะให้ความสนใจและให้การสนับสนุนด้วยการมีเสียงตอบรับ (feedback) ในทางบวก จนกระทั่งนักแสดงขายได้และมีความเหมาะสมทางการตลาด

2) ทดสอบความสามารถทางการแสดง ข้อนี้ไม่ค่อยเน้นมากนัก เพราะผู้จัดจะคิดว่านักแสดงจะสามารถเรียนรู้และพัฒนาความสามารถทางการแสดงได้ภายหลังด้วยการสะสมประสบการณ์ที่มากขึ้นเรื่อย ๆ สังเกตได้จากดารานำใหม่ที่เข้ามาแสดงละครเรื่องแรกจะยัง

แสดงไม่ค่อยถึงบทบาทมากนักและจะพัฒนาขึ้นในเรื่องต่อไป เพราะจุดขายคือเรื่องหน้าตามาก่อน

3) ทดสอบพื้นฐานอุปนิสัยใจคอทั่วไป จะเป็นเรื่องของการสัมภาษณ์พูดคุยหลังผ่านเกณฑ์ในการพิจารณารูปร่างหน้าตาและประวัติความเป็นมา เพื่อดูพื้นฐานความเป็นอยู่ตลอดจนอุปนิสัยใจคอทั่วไป ทศนคติส่วนตัว และความตั้งใจในการทำงาน เพราะผู้คัดเลือกต้องการผู้ที่มีความรับผิดชอบและตั้งใจทำงาน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานในขั้นตอนการถ่ายทำที่ต้องร่วมงานกันหลายฝ่าย

3.2 การทดสอบนักแสดงสมทบและนักแสดงประกอบ จะเน้นที่ความสามารถของนักแสดงและความเหมาะสมกับบทบาทมากกว่ารูปร่างหน้าตา ยิ่งบทบาทที่สำคัญผู้คัดเลือกก็จะพิถีพิถันมากขึ้น แต่โดยทั่วไปผู้จัดละครจะไม่ค่อยให้ความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการแสดงเหมือนนักแสดงหลัก จะใช้เวลาทุ่มเทให้กับนักแสดงหลักมากกว่า ดังนั้น เวลาที่จะให้กับนักแสดงสมทบหรือนักแสดงประกอบจะมีน้อย จึงต้องการบุคคลที่มีความสามารถทางการแสดงอยู่แล้วเพื่อนำมาร่วมงานได้ทันที

3. เพลงสตริง

1) ขั้นตอนในการคัดเลือกนักร้องเพลงสตริง เริ่มตั้งแต่การเสาะหานักร้อง มักจะใช้วิธีการออกไปเสาะหาด้วยตัวเองจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเวทีการประกวด ทั้งเวทีการประกวดร้องเพลงและเวทีการประกวดนายแบบ-นางแบบ ทั้งแบบที่บริษัทจัดขึ้นเองหรือหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัด สถาบัน องค์กรหรือสถานที่ที่รวมเด็กวัยรุ่นและตามสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์ และพบว่าโดยทั่วไปแล้ว นักร้องจะอยู่ในกรุงเทพฯ และตามจังหวัดใหญ่ ๆ

นอกจากนั้น ยังมีวิธีที่บริษัทขอให้นักร้องเดินเข้าหาบริษัทเอง โดยการเดินเข้าหาบริษัทของนักร้องจะมี 2 ลักษณะ คือ การเข้ามาโดยมีผู้นำพา โดยมากเป็นกลุ่มบุคคลที่เรียกว่า modeling หรือบริษัทจัดหานักแสดง โดยการนำพานั้นเป็นไปในเชิงธุรกิจ และส่วนนำพานักร้องในเชิงพึ่งพาอาศัย ได้แก่ผู้ใหญ่ในบริษัทหรือบุคคลที่รู้จักกับผู้ที่ทำการคัดเลือก

นอกจากนั้น นักร้องอาจเข้ามาสมัครที่บริษัทด้วยตนเองหรือสมัครทางไปรษณีย์ เมื่อบริษัทพบตัวนักร้องแล้ว จะนำนักร้องทดสอบศักยภาพตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยเน้นทั้งภาพหรือตัวตนของนักร้องและความสามารถทางด้านการร้องเพลง เมื่อนักร้องผ่านการทดสอบตามขั้นตอนต่าง ๆ เจ้าของบริษัทหรือกรรมการผู้จัดการของบริษัทจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะรับนักร้องเข้าสังกัดหรือไม่ หากพิจารณาปรับจะให้นักร้องเซ็นสัญญาเป็นนักร้องในสังกัดของบริษัท

2) เกณฑ์ที่บริษัทเทปไปใช้ในการคัดเลือกนักร้องเพลงสตริง ประกอบด้วย รูปลักษณ์ของนักร้องที่ดี มีความน่าสนใจ สามารถนำมาสร้างเป็นจุดขายได้ นอกจากนั้นยังรวมถึงบุคลิกลักษณะและอุปนิสัยของนักร้องต้องดูดี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และท้ายสุดจะเป็นเกณฑ์ในเรื่องของความสามารถทางด้านกรร้องเพลง

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกนักร้องเพลงสตริงคือ ปัจจัยทางด้านการตลาด นับว่าเป็นปัจจัยแรกและเป็นปัจจัยที่ทรงอิทธิพลมากที่สุดต่อการคัดเลือกในทุกขั้นตอน โดยเห็นว่านักร้องที่บริษัทคัดเลือกเข้ามานั้นจะต้องมีแนวโน้มที่จะได้รับความนิยมจากผู้ฟัง กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักร้องก็มีผลกระทบต่อการศึกษาคัดเลือก เนื่องจากการพิจารณาในเรื่องรูปลักษณ์ของนักร้อง ผู้พิจารณามักอาศัยความชอบและประสบการณ์ส่วนตัวเป็นหลัก

4. เพลงลูกทุ่ง

1) ขั้นตอนการคัดเลือกนักร้องลูกทุ่ง บริษัทจะเริ่มค้นหานักร้องด้วย 2 วิธีหลัก ๆ คือ วิธีแรก บริษัทออกค้นหานักร้องเองตามแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเวทีการประกวดร้องเพลงมากที่สุดทั้งเวทีที่จัดขึ้นเองหรือหน่วยงานอื่นเป็นผู้จัด และร้านอาหารหรือที่เรียกว่าคาเฟ่

นอกจากนั้นนักร้องลูกทุ่งมักจะมีภูมิลำเนาเป็นคนต่างจังหวัด โดยจะพบมากที่จังหวัดทางภาคกลาง โดยเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดใกล้เคียง นอกจากนั้นก็พบมากได้จากทางจังหวัดแถบภาคอีสาน

วิธีที่สอง บริษัทขอให้นักร้องเดินเข้ามาหาบริษัทเอง โดยมีทั้งนักร้องที่เดินเข้ามาหาบริษัทโดยมีผู้นำพา ซึ่งมักเป็นกลุ่มของนักจัดรายการวิทยุ โปรดิิวเซอร์หรือครูเพลง ผู้ใหญ่ในบริษัทและผู้รู้จักทั่วไป โดยการนำพานั้นจะเป็นไปในลักษณะเชิงพึ่งพา หรือนักร้องอาจจะสมัครด้วยตนเอง โดยมากจะเป็นการส่งผลงานทางไปรษณีย์

เมื่อบริษัทพบตัวนักร้องที่น่าสนใจ บริษัทจะนำนักร้องเข้ามาสู่การคัดเลือกในขั้นตอนต่าง ๆ โดยจะพิจารณาศักยภาพทางด้านกรร้องเพลงของนักร้องมากที่สุด เมื่อนักร้องผ่านการพิจารณาแล้ว เจ้าของบริษัทจะตัดสินใจว่ารับนักร้องเข้ามาอยู่ในสังกัดหรือไม่ หากเจ้าของบริษัทรับนักร้องเข้าสังกัด โดยให้นักร้องเซ็นต์สัญญา

2) เกณฑ์ที่บริษัทเทปไปใช้ในการคัดเลือกนักร้องลูกทุ่ง ประกอบด้วย ความสามารถทางด้านกรร้องเพลงของนักร้อง บริษัทต้องการนักร้องที่มีแก้วเสียงที่ดี นอกจากนั้น เกณฑ์ในการพิจารณายังประกอบด้วย เรื่องรูปลักษณ์ของนักร้อง และเกณฑ์สุดท้ายคืออุปนิสัยของนักร้อง บริษัทจะต้องการนักร้องที่มีอุปนิสัยดี สามารถร่วมงานกับผู้อื่นได้ และเป็นที่รักของผู้ร่วมงานได้

3) ปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกนักร้องลูกทุ่ง กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่ในการคัดเลือกนักร้องถือว่ามีผลกระทบต่อกระบวนการคัดเลือกมาก เนื่องจาก การพิจารณาในเรื่องความไพเราะของเสียง ผู้พิจารณามักอาศัยความชอบและประสบการณ์เป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยของระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากนักร้องหลาย ๆ คนของบริษัทมาจากการฝากฝังของผู้นำพา และปัจจัยสุดท้าย คือเรื่องของการตลาด บริษัทจำเป็นต้องดูตลาดว่าต้องการนักร้องลักษณะใด